

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Viite: OKM 15/010/2015

kirjaamo@minedu.fi ja varhaiskasvatuslaki@minedu.fi

**Kokkolan kaupungin lausunto opetus- ja kulttuuriministeriön hallitukselle esitettävästä
varhaiskasvatuslaista 1.4.2015**

Kiitämme luottamuksesta ja saamastamme lausuntopyynnöstä hallituksen esityksen luonnoksesta. Tässä lausunnossa ei verrata tätä opetus- ja kulttuuriministeriön ehdotusta jo hyväksyttyyn varhaiskasvatuslakiin, vaan lausunto annetaan kokonaisuudessaan tästä opetus- ja kulttuuriministeriön hallituksen esityksestä varhaiskasvatuslaiksi.

On erittäin hyvä asia, että nykyinen päivähoitolaki on muutettu varhaiskasvatuslaiksi. Lailta odotettiin paljon ja siihen oli suuria paineita. Laista tuli kuitenkin hyvin suppea ja sitä olisi täydennettävä nopeasti.

1 luku

1 § Vanhat nimet ainakin päiväkotit, tulisi muuttaa esim. varhaiskasvatustukseksi. Viittaukset päiväkotiin ja päivähoitoon poistuisivat. Nythän kuitenkin uuden lain puitteissa korostetaan pedagogiikkaa.

Soveltamisala kohdassa ei puhuta mitään avoimesta varhaiskasvatuksesta, joka voisi olla vaihtoehto asiakkaalle vai käsittääkö muu varhaiskasvatus tämän? Tulisi harkita mihin kohtaan tai ylipäättään miten tullaan säätämään avoimesta varhaiskasvatuksesta, johon voi kuulua esim. kunnan leikkikenttä- ja kerhotoiminta. Onko avoin varhaiskasvatuspalvelu varhaiskasvatusta tukeva palvelu?

Kuljetuksista on kirjattu hyvin yleisesti. Tuoko mahdollisesti asetus tähän tarkennusta? Tämä näin kirjattuna tulee aiheuttamaan erilaisia tulkintoja ja ristiriitoja.

2 § Varhaiskasvatuksen määritelmä on erittäin lyhyt. Tarvitsisiko parempaa ja tarkempaa aukaistua määritelmää varhaiskasvatuksesta?

3 § Varhaiskasvatuksen tavoitteet käsittää 11 kohtaa ja niiden sisällä on vielä paljon ns. alakohtia. Tarvitaanko kaikki vai voisiko niitä olla jossain muissakin asiakirjoissa.

2 luku

- 5 § Kohta: "Kunnan järjestettävä varhaiskasvatusta lähellä palvelun käyttäjiä ottaen huomioon asutuksen sijainti sekä liikenneyhteydet.". Tämä on hyvin tulkinnanvarainen (mikä on pitkä tai vastaavasti lyhyt matka) ja osittain vaikeasti toteutettavissa. Kunnat ovat hyvin erikokoisia ja julkinen liikenne on järjestetty eritavoilla.
- 6 § Kunta voi järjestää varhaiskasvatusta toisessa kunnassa asuvalle lapselle tai sairaalan sijaintikunta voi järjestää varhaiskasvatusta lapselle. Kunnilla on hyvin erilaiset hinnat varhaiskasvatukselle ja siihen pitäisi saada valtakunnalliset ohjeet. Velvoitetta ei siis ole ns. lähettävällä kunnalla maksaa eikä järjestävällä kunnalla järjestää. Kuitenkin laki velvoittaa ensisijaisesti lapsen etuun. Miten tämä tässä toteutuu?
- 7 § Velvoittaako tämä laki myös muita sektoreita monialaiseen yhteistyöhön?
- 8 § Kelpoisten saamenkieltä taitavien työntekijöiden saaminen eri puolille Suomea on erittäin haastava, jos ei mahdotonkin tehtävä. Palvelu voitaisiin taata saamelaisilla alueille niin kuin nykyisinkin on.
- 9 § Osa-aikaiseen varhaiskasvatukseen pitäisi kunnan päästä jollain tavalla vaikuttamaan.

3 luku

- 12 § Tässä pykälässä kerrotaan, että kaikilla lapsilla on oikeus varhaiskasvatukseen. Tämä on erittäin hyvä asia. Tämän oikeuden saavat kaikki lapset, siis myös erityistä tukea (vaikeasti sairaat) tarvitsevat lapset, joilla nykyiselläänkin on subjektiivisen päivähoito-oikeuden perusteella oikeus päivähoitoon. Päivähoito saatetaan joutua järjestämään näissä tapauksissa hyvin yksilöllisenä. Kuitenkin joissain tapauksissa, toisin harvoissa, varhaiskasvatuksella ei ole ammattitaitoa hoitaa (lapsi vaatii sairaanhoitoa, mutta lapsi ei ole sairaalassa sisällä), lasta, joka on erittäin sairas. Pykälä kuitenkin mahdollistaa ja antaa oikeuden varhaiskasvatukseen kaikille lapsille. Tämä tarkoittaa sitä, että varhaiskasvatus joudutaan järjestämään mahdollisesti ammattitaitoisten sairaanhoitoon erikoistuneiden työntekijöiden toimesta, jotka palkataan varhaiskasvatukseen. (Silloin ei ole kysymys enää varhaiskasvatuksesta.) He ovat uuden varhaiskasvatustlain mukaan epäpäteviä varhaiskasvatuksen työntekijöitä (näin kuulukin olla). Kysymys onkin siitä, että miten rajataan tätä oikeutta. Varhaiskasvatus voi olla mukana järjestämässä lapsen varhaiskasvatusta, mutta silloin ns. hoitovastuu jää jollekin muulle taholle. Kenen vastuulle jää jopa vaikeat sairaanhoidolliset toimenpiteet, joihin lapsiin ja nuoriin suuntautuneella lähihoitajallakaan ei ole. Näitä toimenpiteitä, kun voi olla useita ja ne voivat tulla yllättäen päivän aikana.
- 16 § "Säännöllisesti mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun aja arviointiin" on syytä avata paremmin. Kaikkeahan ei ole mahdollista tehdä yksilöllisesti vaikka siihen tarpeen mukaan pyritäänkin. On vaarana tulla sekaannuksia ja erimielisyyksiä huoltajien kanssa tämän kohdan tulkinnasta.

4 luku

17 §, 18 §, 19 §

On erittäin hyvä, että varhaiskasvatukseen tulee sama kehityksen ja oppimisen tuen säädösrakenne kuin mikä on jo olemassa esi- ja perusopetuksessa. Yhtenäiset käsitteet myös tukevat jatkumoa.

5 luku

24 § Hakeminen: kaksi viikko on erittäin lyhyt aika järjestää päivähoitopaikka kunnissa, joissa on muuttovoittoa ja hyvä syntyvyys.

6 lukuVarhaiskasvatuksen suunnittelu ja arviointi yleiskommentit

On hyvä, että laissa on otettu esille myös varhaiskasvatussuunnitelma ja se vaaditaan eri tasoille. On hyvä, että varhaiskasvatuksen tavoitteita on pohdittu laajasti ja niitä määritellään edellistä yksityiskohtaisemmin. Mutta miten taataan, että varhaiskasvatussuunnitelman perusteista ei tule ns. tavoiteviidakko, jota aletaan seurata ja arvioida? Menetetäänkö jotain kokonaisvaltaisesta näkökulmasta varhaiskasvatukseen, mikä on nykyinen vahvuus?

Miten saadaan näkymään lapsen näkökulma ja lapsilähtöisyys? Miten ohjataan lapsilähtöiseen varhaiskasvatukseen ja sen suunnitteluun? Se puuttuu perusteluteksteistä, vaikka se on vahvasti esillä esim. esiopetussuunnitelman perusteluonnoksessa. Varhaiskasvatuksen tavoitteet on kirjattu lakiin, mitä jää varhaiskasvatussuunnitelmaan?

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on ollut ns. lapsen tarina (kehitys). Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on parhaimmillaan tarina lapsesta, jonka tuottamiseen hän itse osallistuu. Lakiluonnoksessa korostuu arviointiosaaminen ja se tulee aukaista niin, että se ymmärretään riittävän laajasti eikä vain lapsen osaamisen ja kehityksen arvioinniksi. Tuleeko tämä muuttumaan? Pitää muistaa, että lapset kehittyvät yksilöllisesti ja tavoitteiden kirjaus esim. ikäluokittain on erittäin haastavaa, jos ei mahdotonta.

Lähtökohdat lapsen varhaiskasvatussuunnitelman suunnitteluun ovat hyvät, mutta henkilöstön koulutus ja koulutustaso vaikuttavat.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman arviointiosaaminen korostuu. On se tarkoitus?

Varhaiskasvatuksen arviointi olisi uusi säädös. Se on tärkeä ja hyvä näkökulma, mutta se tuo samalla uusia tehtäviä ja uudenlaista osaamistarvetta varhaiskasvatukseen.

Arviointiosaamista tarvitaan pedagogiseen johtamiseen ja se on huomioitava johtajan kelpoisuusehdoissa.

29 § Onko omavalvontasuunnitelma ehdottomasti tarpeellinen? Varhaiskasvatuksessa on jo nyt paljon erilaisia suunnitelmia ja niitä on uudella lailla tullut lisää. Pitäisi tarkasti harkita kuinka paljon näitä halutaan ja on ne mahdollisesti päällekkäisiä.

7 luku

Yleisti ottaen henkilöstö ja kelpoisuusvaatimukset olisi erittäin tarpeellinen kohta arvioida ihan erillisenä kysymyksenä.

Korkeakoulujen arviointineuvoston ja Koulutuksen arviointineuvoston vuonna 2013 julkaisemassa Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa – arviointiraportissa suositeltiin, että varhaiskasvatuksen lainsäädännön uudistamisen yhteydessä selkiytetään millaista osaamista varhaiskasvatuksen työtehtävät työntekijöiltään edellyttävät ja millaisella ammatti- ja koulutusrakenteella tätä osaamista voidaan parhaimmillaan toteuttaa.

Tähän perustuen varhaiskasvatuslain uudistamistyöryhmä esitti raportissaan seuraavan ratkaisun tähän asiaan. Seuraavat henkilöstöasiat on sisällytettävä lakiin tai sen pohjalta annettavaan asetukseen:

Varhaiskasvatuksen opettaja

Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviin on vähintään kasvatustieteen kandidaatin tutkinto, johon sisältyy tai jota on täydennetty lastentarhanopettajan koulutuksella. Lastentarhanopettajan koulutukseen on sisällyttävä vähintään 60 opintopistettä varhaiskasvatuksen teoreettisia opintoja, minkä lisäksi on suoritettava harjoittelu ja opinnäytetyö varhaiskasvatuksen alalta.

Varhaiskasvatuksen sosionomi

Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviin on vähintään sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyvät tai jota on täydennetty varhaiskasvatukseen suuntautuneilla opinnoilla. Varhaiskasvatukseen suuntautuneihin opintoihin on sisällyttävä vähintään 60 opintopistettä varhaiskasvatuksen teoreettisia opintoja, minkä lisäksi on suoritettava harjoittelu ja opinnäytetyö varhaiskasvatuksen alalta.

Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja

Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtäviin on vähintään sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, johon sisältyy tai jota on täydennetty lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen koulutusohjelman opinnoilla, taikka lapsi- ja perhetyön perustutkinto.

Perhepäivähoitaja

Kelpoisuusvaatimuksena perhepäivähoitajan tehtäviin on vähintään perhepäivähoitajan ammattitutkinto tai muu soveltuva tutkinto, johon sisältyy tai jota on täydennetty riittävän laajoilla lasten hoidon, kasvatuksen tai opetuksen opinnoilla.

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja

Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtäviin on:

1 27 tai 28 §:ssä säädetty kelpoisuus, jonka lisäksi on suoritettu erityisopetuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot, joista säädetään yliopistojen tutkinnosta annetun asetuksen (794/2004) 19 §:n 1 momentin 3 kohdassa; tai 2 varhaiserityisopetuksen koulutus (VEO).

Varhaiskasvatuksen avustaja

Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksessa toimivan lapsi- tai ryhmäkohtaisen avustajan tehtäviin on vähintään lasten hoitoon, kasvatukseen tai opetukseen soveltuva ammatillinen tutkinto tai muu soveltuva tutkinto.

Varhaiskasvatuksen johtotehtävät

Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen hallinnollisiin johtotehtäviin on soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, alan tuntemus sekä riittävä johtamistaito.

Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen ammatillisiin johtotehtäviin on vähintään

27 tai 28 §:n mukainen kelpoisuus sekä riittävä johtamistaito.

Tilapäinen poikkeaminen kelpoisuusvaatimuksista

Jos varhaiskasvatuksessa toimivan 27–33 §:ssä säädetyn henkilöstön tehtävään ei saada henkilöä, jolla on säädetty kelpoisuus, tehtävään voidaan ottaa enintään vuoden ajaksi henkilö, jolla suoritettujen opintojen perusteella on riittävät edellytykset tehtävän hoitamiseen.

Mikä on esimiesten nimike päiväkodissa, perhepäivähoidossa ja hallinnollisissa johtotehtävissä? Nimikkeiden pitäisi olla yhdenmukaiset varhaiskasvatustlain kanssa.

8 luku

38 § Päiväkodin ryhmärakenteita ei pidä säätää. Varhaiskasvatuksen joustavuus ja reagointikyky kunnan palvelutarpeeseen pitää säilyttää.

Esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen välinen erilainen suhdelukumääritelmä on huono. Ryhmät saattavat muodostua lapsista, jotka tarvitsevat esiopetuksen lisäksi varhaiskasvatusta ja sekä lapsista jotka eivät sitä tarvitse. Miten näiden kohdalla tätä sitten tulkitaan? Tämä pitäisi olla joko 13/1 tai 7/1 ei tällaista sekamallia. Miten lapsi muuttuu siitä onko hän kokopäivän vai puolikkaan?

39 § Päiväkodin mitoituksista poikkeamissäädös on liian tiukka. Tämä voi aiheuttaa ongelmia. Jos sijaisia ei saada tai ne eivät ole tilapäisen poikkeaman kelpoisuuksista säädösten mukaisia (suoritettujen opintojen perusteella on riittävät edellytykset tehtävän hoitamiseen, mikä riittää, kuka tulkitsee) niin silloin ryhmiä tai jopa yksiköitä joudutaan mahdollisesti jopa sulkemaan.

12 luku

60 § Varhaiskasvatuksen asiakasmaksut pitää käsitellä erillisenä tapauksena ja valmisteluna. Asiakasmaksut pitäisi pikaisesti uusia.

Valtakunnallisesti, vaikka asiakasmaksuista on säädetty, niin asiakkailla saattaa olla kunnasta riippuen erilainen päivähoitomaksu. Kunnilla on erilaisia käytäntöjä osapäiväisen tai osa-aikaisen hoidon maksujen määräytymiseen. Tähän pitäisi saada ehdottomasti valtakunnalliset linjaukset, jotta varhaiskasvatuksesta olisi yhdet hinnat riippumatta, siitä millä paikkakunnalla asuu.

Kokkolassa 1.4.2015

Peter Johnson
sivistysjohtaja

Kai Kytölaakso
varhaiskasvatustoimenjohtaja

LIITE Lausunnon keskeinen sisältö

Lausunnon keskeinen sisältö

On erittäin hyvä asia, että nykyinen päivähoitolaki on muutettu varhaiskasvatuslaiksi. Lailla odotettiin paljon ja siihen oli suuria paineita. Laista tuli kuitenkin hyvin suppea ja sitä olisi täydennettävä nopeasti.

Lausunnossa ei verrata tätä opetus- ja kulttuuriministeriön ehdotusta jo hyväksytyyn varhaiskasvatuslakiin, vaan lausunto annetaan kokonaisuudessaan tästä opetus- ja kulttuuriministeriön hallituksen esityksestä varhaiskasvatuslaiksi.

Varhaiskasvatuksen alueelle on suunniteltu isoja muutoksia ja uudistuksia, jotka kuitenkin ovat jostain syystä jääneet toteutumatta tai toteutuneet alkuperäisestä hyvin suppeana: varhaiskasvatuslaki, asiakasmaksut (hoitoaikaperusteinen maksu), rakennepoliittisen ohjelman myötä subjektiivisen oikeuden rajoittaminen sekä esiopetuksen muuttaminen velvoittavaksi.

Näiden edellä mainittujen muutosten lisäksi myös uudet esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmat perusteet tulevat voimaan 2016. Nämä kaikki uudistukset pitäisi pysyä linjassa, jos niitä aiotaan myöhemmin toteuttaa pienemmässäkin muodossa, jotta ei tule poikkeavuuksia tai ristiriitoja, joka voi haitata osaa tai kaikkia uudistuksia ja niiden toimeenpanoa.

Kunnat vastaavat varhaiskasvatuspalvelujen järjestämisestä nyt ja esityksen mukaan. Varhaiskasvatuslain lähtökohtana tulee olla lapsen edun ja oikeuksien toteutuminen, lapsilähtöisyys (vrt. esim. esiopetussuunnitelman perusteet), ja paikallisten olosuhteiden huomioonottaminen. Kaikki nykyiset hoitomuodot tulee jatkossakin kuulua varhaiskasvatukseen. Lailla pitää turvata lapsen oikeus hoitoon sekä kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeen hänen kehitystasonsa ja muut edellytykset huomioon ottaen. Varhaiskasvatuspalveluissa yhdistyy lapsen oikeus varhaiskasvatukseen sekä vanhempien oikeus saada lapselleen riittävä palvelu erilaisten tarpeiden mukaisesti.

Hyvä varhaiskasvatus taataan lapsille säännöllisyydellä. Varhaiskasvatuslaissa tulisi ennen kaikkea muistaa kenelle sitä tehdään.

Varhaiskasvatuslaissa tulisi kaikki yksiköt ja nimikkeet muuttaa varhaiskasvatusta vastaaviksi esim. päiväkotia -> varhaiskasvatusyksikkö, lastentarhanopettaja -> varhaiskasvatuksen opettaja jne.

Henkilöstön kelpoisuudet ja mahdolliset nimikemuutokset voitaisiin käsitellä ihan omana valmisteluna. Samoin pitäisi käsitellä asiakasmaksuihin liittyvät asiat. Nämä kokonaisuudet ovat mahdollista irroittaa varhaiskasvatuslain käsittelyn kokonaisuudesta ja niiden tärkeyden kannalta näin olisi myös suotava tehdä, huomioiden kuitenkin varhaiskasvatuslain kokonaisuus.

On tärkeää säilyttää varhaiskasvatustoiminnan joustavuus varhaiskasvatuslainsäädännössä. Ryhmät tulee jatkossakin voida muodostaa varhaiskasvatuksen yksikön (päiväkodin) sisällä joustavasti ottaen huomioon koko yksikön (päiväkodin) lapset ja käytettävissä oleva henkilökunta. Johtaja vastaa siitä, että henkilökunta ja lapset sijoitetaan eri ryhmiin siten, että ryhmät saadaan mahdollisimman hyvin toimiviksi ja parhaiten lasten tarpeita palveleviksi ja että lasten päivästä tulee turvallinen ja varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet saavutetaan. Ryhmäkoon tulee voida määräytyä toiminnan ja sen tavoitteiden mukaisesti.

Varhaiskasvatus koskevan lainsäädännön esityksessä on monia uusia tehtäviä ja velvoitteita kunnille verrattuna nykyiseen lainsäädäntöön. Lain kustannusvaikutuksia on erittäin vaikea arvioida.